

men ejus bonam nutrit naturam fovetque, quoniam « Nemo » unquam carnem suam odio habuit¹: » hoc etiam agit cum Ecclesia Christus, quantum fas est comparare minora majoribus. Nam et correptionibus eam reprimit, ne impunitate inflata dissiliat; et consolationibus erigit, ne gravata infirmitate succumbat. Hinc est illud Apostoli: « Si » enim nos ipsos dijudicarem, non judicarem: cum » judicamur autem, a Domino corripimur, ne cum hoc » mundo damnemur². » Et illud in Psalmo: « Secundum » multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolatio- » nes tuæ jucundaverunt animam meam³. » Tunc ergo speranda est carnis nostræ sine ulla repugnatione perfecta sanitas, quando erit Ecclesiæ Christi sine ullo timore certa securitas.

XXVI. Hæc adversus Manichæos fallaciter continentes, pro veraci continentia disputasse suffecerit, ne continentia fructuosus et gloriosus labor, partem infimam nostram, id est, corpus, quando ab immoderatis et illicitis voluptatibus cohibet et refrenat, non salubriter castigare, sed insectari credatur hostiliter. Corpus quippe ab animi est quidem natura diversum, sed non est a natura hominis alienum. Non enim animus constat ex corpore; sed tamen homo ex animo constat et corpore: et utique Deus quem liberat, totum hominem liberat. Unde totum hominem etiam Salvator ipse suscepit, dignatus in nobis totum liberare quod fecit. Qui contra istam sentiunt veritatem, quid eis prodest libidines continere, si tamen aliquas continent? Quid in eis per continentiam potest fieri mundum, quorum continentia talis immunda est, quæ nec continentia nominanda est? Sentire quippe quod sentiunt, virus est diaboli; continentia vero munus est Dei. Sicut autem non omnis qui aliquid patitur, aut quoslibet

¹ Ephes. v, 29. — ² 1 Cor. xi, 31, 32. — ³ Psal. xciii, 19.

dolores tolerantissime patitur, habet eam virtutem, quæ similiter Dei munus est, et patientia nuncupatur: multi enim tolerant multa tormenta, ne in suis criminibus prodant aut male sibi conscios, aut se ipsos; multi pro explendis ardentissimis libidinibus, et obtinendis, vel non relinquendis eis rebus quibus vinculo pravi amoris obstricti sunt; multi pro diversis et perniciosis, quibus vehementer tenentur, erroribus; quos omnes absit ut veram dicamus habere patientiam: ita non omnis qui aliquid continet, vel ipsas etiam carnis aut animi libidines mirabiliter continet, istam continentiam, de cujus utilitate et decore disserimus, habere dicendus est. Quidam enim, quod mirum dictu videri potest, per incontinentiam se continent; velut si se mulier contineat a marito, quia hoc juravit adultero. Quidam per injustitiam, velut si miscendi sexus non reddat conjux conjugi debitum, quia ipse vel ipsa jam potest vincere talem corporis appetitum. Item quidam continent decepti fide falsa, et vana sperantes, et vana sectantes: in quibus sunt omnes hæretici, et quicumque sub nomine religionis aliquo errore falluntur; quorum continentia vera esset, si esset et fides vera: cum vero illa propterea nec fides sit appellanda, quia falsa est, sine dubio et ista continentia nomine indigna est. Numquid enim continentiam, quam munus Dei verissime dicimus, dicturi sumus esse peccatum? Absit a nostris cordibus tam detestanda dementia. Beatus autem Apostolus ait: « Omne quod non est ex fide, peccatum est¹. » Quæ igitur non habet fidem, nec continentia nominanda est.

XXVII. Sunt etiam qui aperte malignis serviendo demonibus a corporis voluptatibus continent, ut per eos expleant nefarias voluptates, quarum impetum ardorem

¹ Rom. xiv, 23.

que non continent. Unde, ut aliquid dicam, et cætera propter sermonis longitudinem taceam; quidam non attingunt etiam uxores suas, dum quasi mundi per magicas artes pervenire ad uxores moliuntur alienas. O mirabilem continentiam, imovero nequitiam atque immunditiam singularem. Si enim vera esset continentia, magis ab adulterio, quam propter adulterium perpetrandum, carnis concupiscentia debuit a conjugio continere. Hanc quippe concupiscentiam carnis relaxare solet continentia conjugalis, ejusque frenis hactenus moderamen imponere, ut nec in ipso conjugio immoderata licentia diffluat, sed custodiatur modus, aut infirmitati conjugis debitus, cui hoc non secundum imperium præcipit¹, sed secundum veniam concedit Apostolus; aut filiis procreandis accommodatus, quæ una fuit causa miscendæ invicem carnis et patribus quondam et matribus sanctis. Id autem faciens continentia, id est, moderans et quodam modo limitans in conjugibus carnis concupiscentiam, et ejus inquietum atque inordinatum motum certis quodam modo finibus ordinans, bene utitur hominis malo, quem facit et vult perficere bonum: sicut Deus utitur etiam hominibus malis, propter eos quos perficit bonos.

XXVIII. Absit ergo ut continentiam, de qua Scriptura dicit: « Et hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus » esset hoc donum², » etiam eos habere dicamus, qui continendo, vel erroribus serviunt, vel aliquas minores cupiditates ideo vincunt, ut alias expleant, quarum granditate vincuntur. Ea vero quæ vera est desuper veniens continentia, non aliis malis mala premere alia, sed bonis mala sanare vult omnia. Cujus ut breviter complectar actionem, omnibus prorsus delectationibus concupiscentiæ, quæ adversantur delectationi sapientiæ, coercendis

¹ 1 Cor. vii, 6. — ² Sap. viii, 21.

atque sanandis invigilat officium continentiæ. Unde augustius eam sine dubitatione metiuntur, qui solas libidines corporis cohibere definiunt: melius profecto illi, qui non addunt corporis, sed generaliter libidinem sive cupiditatem regendam dicunt ad continentiam pertinere. Quæ cupiditas in vitio ponitur, nec tantum est corporis, verum et animi. Etenim si cupiditas corporis est in fornicationibus et ebrietatibus, numquid inimicitæ, contentiones, æmulationes, postremo animositates; in corporis voluptatibus, ac non potius in animi motibus et perturbationibus exercentur? Carnis tamen opera hæc omnia nuncupavit Apostolus, sive quæ ad animum, sive quæ ad carnem proprie pertinerent, ipsum scilicet hominem nomine carnis appellans⁴. Opera quippe hominis sunt quæ non dicuntur Dei; quoniam homo qui hæc agit, secundum se ipsum vivit, non secundum Deum, in quantum hæc agit. Sunt autem alia opera hominis, quæ magis dicenda sunt opera Dei. « Deus est enim, inquit Apostolus, qui operatur in vobis et velle et operari » pro bona voluntate³. » Inde est et illud: « Quotquot » enim Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei³. »

XXIX. Spiritus itaque hominis adhærens Spiritui Dei, concupiscit adversus carnem, id est, adversus se ipsum; sed pro se ipso, ut motus illi sive in carne, sive in anima, secundum hominem, non secundum Deum, qui sunt adhuc per acquisitum languorem, continentia cohibeantur, propter acquirendam salutem: ut homo non secundum hominem vivens, jam possit dicere: « Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus⁴. » Ubi enim non ego, ibi felicius ego: ut quando secundum hominem reprobis ullus motus exurgit, cui non consentit qui mente legi Dei servit, dicat etiam illud:

¹ Galat. v, 19. — ² Philip. ii, 13. — ³ Rom. viii, 14. — ⁴ Galat. ii, 20.

« Jam non ego operor illud¹. » Talibus quippe et illa dicuntur, quæ sicut eorum socii participesque debemus audire: « Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum » sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; » quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo » in Deo: cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et » vos apparebitis cum illo in gloria². » Quibus loquatur intelligamus, imovero attentius audiamus. Nam quid hoc planius, quid apertius? Eis certe loquitur, qui consurrexerant cum Christo, nondum utique carne, sed mente; quos mortuos dicit, et magis hinc vivos: nam « Vita vestra, inquit, abscondita est cum Christo in » Deo. » Talium mortuorum vox est: « Vivo autem jam » non ego, vivit vero in me Christus³. » Quorum ergo vita erat abscondita in Deo, admonentur, et exhortantur, ut membra sua mortificent quæ sunt super terram. Id enim sequitur: « Mortificate ergo membra vestra quæ » sunt super terram⁴. » Et ne quisquam nimis tardus membra ista visibilia corporis mortificanda putaret a talibus, continuo quid dicat aperiens: « Fornicationem, » inquit, immunditiam, perturbationem, concupiscentiam malam, et avaritiam quæ est idolorum servitus. » Ita-ne vero credendum est, quod isti qui jam mortui erant, eorumque vita abscondita erat cum Christo in Deo, adhuc fornicabantur, adhuc in moribus immundis operibusque vivebant, adhuc perturbationibus, concupiscentiæ malæ, atque avaritiæ serviebant? Quis demens ista de talibus senserit? Quid ergo vult ut mortificent, opere scilicet continentiae, nisi motus ipsos adhuc in sua quadam interpellatione, sine nostræ mentis consensione, sine membrorum corporalium operatione viventes? Et

¹ Rom. vii, 17. — ² Coloss. iii, 1-4. — ³ Galat. ii, 20. — ⁴ Coloss. iii, 5.

quomodo isti mortificantur opere continentiae, nisi cum eis mente non consentitur, nec exhibentur eis arma corporis membra; et quod est majus, atque vigilantia continentiae majore curandum, ipsa etiam nostra cogitatio, quamvis eorum quodam modo suggestionem et quasi susurationem tangatur, tamen ab eis ne oblectetur avertitur, et ad superna delectabilius cogitanda convertitur; ob hoc ea nominans in sermonibus, ne habitetur in eis, sed fugiatur ab eis? Quod fit, si efficaciter audiamus, ipso adjuvante qui hoc per Apostolum suum præcipit: « Quæ » sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens; quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram⁴. »

XXX. Cum autem mala illa commemorasset, adiunxit atque ait: « Propter quæ venit ira Dei in filios » infidelitatis². » Utique salubriter terruit, ne putarent fideles propter solam fidem suam, etiamsi in his malis viverent, se posse salvari, apostolo Jacobo contra istum sensum voce manifestissima reclamante ac dicente: « Si » fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat, » numquid poterit fides salvare eum³? » Unde et hic Doctor gentium propter illa mala venire iram Dei dixit in filios infidelitatis. Cum autem dicit: « In quibus et » vos aliquando ambulastis, cum viveretis in illis⁴, » satis ostendit quod in illis jam non viverent. His quippe mortui erant, ut eorum vita in Deo cum Christo esset abscondita. Cum ergo jam in illis non viverent, mortificare jam talia jubebantur. Ipsi quippe in eisdem non viventibus illa vivebant; sicut paulo ante jam ostendi: et membra dicebantur ipsorum, ea videlicet vitia quæ in membris habitabant ipsorum, modo locutionis per id quod continet id quod continetur, sicut dicitur: Totum forum inde loquitur, cum homines loquantur qui sunt in

¹ Coloss. iii, 1, 2. — ² Ibid. 6. — ³ Jacob. ii, 14. — ⁴ Coloss. iii, 7.

foro. Ipso locutionis modo in Psalmo canitur: « Omnis » terra adoret te ¹: » id est, omnes homines qui sunt in terra.

XXXI. « Nunc autem deponite, inquit, et vos uni- » versa ²: » et commemorat plura ejusmodi mala. Sed quid est, quod ei non sufficit dicere: « Deponite vos uni- » versa: » sed addita conjunctione dixit: « Et vos? » Nisi ne propterea se putarent hæc mala facere, atque impune in eis vivere, quia fides eorum liberaret eos ab ira, quæ venit in filios infidelitatis ista facientes, et in his sine fide viventes. Deponite, inquit, et vos illa mala propter quæ venit ira Dei in filios infidelitatis; nec vobis eorum impunitatem propter fidei meritum promittatis. Non autem diceret: « Deponite, » eis qui jam deposuerant ex ea parte qua talibus vitiis non consentiebant, nec sua membra eis arma peccati dabant, nisi quia in hoc facto est, et in hac adhuc operatione versatur, quandiu mortales sumus, vita sanctorum. Dum enim spiritus concupiscit adversus carnem, hæc magna intentione res agitur, delectationibus pravis, libidinibus immundis, motibus carnalibus atque turpibus, suavitate sanctitatis, amore castitatis, spiritali vigore, et continentiae decore resistitur: sic deponuntur ab eis, qui mortui sunt eis, nec consentiendo vivunt in eis. Sic, inquam, deponuntur, dum continuata continentia ne resurgant premuntur. Quisquis quasi securus ab hac eorum depositione cessaverit, illico in arcem mentis prosilient, eamque inde ipsa deponent, atque in suam redigent servitatem, turpiter deformiterque captivam. Tunc regnabit peccatum in hominis mortali corpore ad obediendum desideriis ejus ³: tunc sua membra exhibebit arma iniquitatis peccato, et erunt novissima illius pejora prioribus ⁴: Multo est enim tolera-

¹ Psal. lxxv, 4. — ² Coloss. iiii, 8. — ³ Rom. vi, 12. — ⁴ Matth. xii, 45.

bilis certamen hujusmodi non cœpisse, quam cœptum reliquisse conflictum, et factum ex bono præliatore vel etiam ex victore captivum. Unde Dominus non ait: Qui cœperit; sed, « Qui perseveraverit usque in finem, hic » salvus erit ¹. »

XXXII. Sive autem ne vincamur acriter confligentes, sive aliquoties vel etiam insperata vel inopinata facilitate vincentes, ei qui nobis dat continentiam demus gloriam. Meminerimus quemdam Justum dixisse in abundantia sua: « Non movebor in æternum ²: demonstratumque illi esse quam temere hoc dixerit, tanquam suis viribus tribuens, quod ei desuper præstabatur. Hoc autem ipso confitente didicimus: mox enim adjunxit: « Domine, in » voluntate tua præstitisti decori meo virtutem; avertisti » autem faciem tuam, et factus sum conturbatus ³. » Per medicinalem providentiam paululum desertus est a rectore, ne per exitialem superbiam desereret ipse rectorem. Sive ergo hic, ubi cum vitiis nostris domandis minuen- disque confligimus; sive ibi, quod in fine futurum est, ubi omni hoste, quia omni peste carebimus; id nobiscum salubriter agitur: « Ut qui gloriatur, in Domino » gloriatur ⁴. »

¹ Matth. x, 22. — ² Psal. xxix, 7. — ³ Ibid. 8. — ⁴ 1 Cor. i, 31.